

УДК 82.091-1:821.111(73)

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/46-1-22>

Тетяна ДОНІЙ,
orcid.org /0000-0003-1450-8297
кандидат філологічних наук,
асистент кафедри теорії і практики перекладу з англійської мови
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(Київ, Україна) tado1@ukr.net

ПЕРЕКЛАД ТЕКСТІВ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ: СТРАТЕГІЇ, ВИКЛИКИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Стаття присвячена дослідженню методів та стратегій перекладу політичних текстів, які сьогодні є надзвичайно важливими лінгвістичними завданнями. Політика відіграє надважливу роль у сучасному суспільстві і так чи інакше впливає на всі сфери життя. За таких обставин важко переоцінити роль перекладача в суспільно-політичних внутрішніх та зовнішніх процесах. Лінгвістичні засоби широко використовуються в політичному дискурсі для досягнення прагматичної мети, якою є вплив на аудиторію. Переклад політичного тексту характеризується високим рівнем складності і надзвичайною відповідальністю, оскільки в текстах цього напрямку міститься набагато більше прихованої інформації, ніж видається на перший погляд. Перекладач має бути глибоко обізнаним не лише в політичних концептах та їх лінгвістичних проявах, але й у культурних та історичних особливостях певної країни, розуміти поточну ситуацію, позиції політичних лідерів та партій для максимально точної і зрозумілої передачі цільовій аудиторії. Окрім згаданих перекладацьких проблем, варто зазначити ще одну, а саме високу прецедентність політичних текстів (часто згадувані історичні події, відомі особистості, реалії з різних сфер життя, лексика, яка має значущі національні чи культурні маркери). Функція політичної лексики полягає не в тому, щоб описувати щось, а в тому, щоби встановлювати взаємозв'язок. В такій відповідальній сфері, як політика, все це додатково ускладнює роботу перекладача. Окрім того, перекладач має володіти політичною термінологією, що використовується в мові оригіналу та цільовій мові, оскільки мовна політична система – це система текстів із певною термінологією, тісно пов'язаних між собою. Така термінологія являє собою код політичної комунікації, певний інструмент для досягнення узгодженості текстів.

Ключові слова: політичний текст, переклад політичного тексту, перекладацькі трансформації, політична метафора, алюзії, слова-реалії.

Tetiana DONII,
orcid.org/0000-0003-1450-8297
PhD in Linguistics,
Lecturer at the Department of Theory and Practice of Translation from English
Taras Shevchenko National University of Kyiv
(Kyiv, Ukraine) tado1@ukr.net

TRANSLATION OF POLITICAL DISCOURSE TEXT: STRATEGIES, CHALLENGES, PROSPECTS

The articles deals with the problems and challenges related to the translation of the political texts, in recent decades Translation studies has shown great interest in analyzing the translation of the political discourse texts as well as the ideology expressed and the power relations involved in the translation of such texts. The main research includes the following studies: the analysis of the social, cultural, ideological and political context of source and target texts; text typology and textual functions of the political texts; political terminology; potential conflicts and manipulation in the political texts and the methods of their translation. The research on the methods and strategies of translating political texts is currently paid a lot of attention. Politics is vitally important in modern society and affects all spheres of life. Under such circumstances, it is difficult to overestimate the role of a translator inside or outside political and social processes. Linguistic tools are widely used in political discourse to achieve the most pragmatic goal-to influence the audience. The translation of a political text is characterized by a high level of complexity and extreme responsibility, as the texts in this area contain much more hidden senses than it seems at first. A translator must be deeply aware not only of political concepts but also of the cultural and historical features of a country, understand the current situation, positions of political leaders and parties to make the message accurate and clear for the target audience. Besides, historical events, celebrities, realities from various spheres of life, vocabulary that carries significant national or cultural markers are often mentioned in the political texts often. The function of political vocabulary is not just to describe something but to establish a connection with other texts of the type. In addition, a translator must work with the political terminology used in both original and target languages, since the political language system is a number of texts with the terminology closely related to each other. Such terminology is the code of political communication, a tool for achieving coherence of texts.

Key words: political text, translation of political text, translation transformations, political metaphor, allusions, words-realities.

Постановка проблеми. В сучасному світі Інтернет створює надможливості для різноманітних засобів масової інформації: це і швидкість поширення новин, і охоплення величезної аудиторії, і, на жаль, легкість маніпуляцій людською думкою. Таким чином, все це стає передумовою для виникнення масштабного публічного політичного дискурсу, що включає багато інших аспектів, таких як соціальний, психологічний, етичний. Тексти політичного спрямування давно є об'єктом досліджень перекладознавців, адже політика здійснюється в наднаціональних контекстах. Переклад стає невід'ємною частиною міжнародних переговорів та політичних ігор. У двомовному або багатомовному контексті переклад відіграє життєво важливу роль для отримання інформації про політичну владу, прояв ідеології, можливі сценарії розвитку. Це неодмінно збільшує інтерес дослідників до ролі та внеску перекладу в створення або відтворення певної ідеології, посилення соціальної влади та інших проявів політики.

Аналіз досліджень. Цій проблематиці присвячено безліч робіт та досліджень, і науковий інтерес до перекладу текстів політичного напрямку лише зростає. Велика кількість публікацій та розвідок є доказом того, що вчені приділяли і продовжують приділяти цьому питанню величезну увагу. Слід відзначити таких науковців, як В. Карабан, Л. Славова, Т. Ковалевська, Я. Гнезділова, О. Чередніченко, М. Бейкер, Б. Алан, П. Чілтон, Н. Фейрколф, П. Фіал. Багато процесів, стратегій і методів перекладу текстів цього напрямку переосмислюються з точки зору нової наукової парадигми, змінюючи вектор розвитку з текстоцентричного на дискурсійний вимір, у якому насправді відбувається процес перекладу.

Метою статті є дослідження та аналіз різноманітних перекладацьких рішень, стратегій та методів перекладу політичних текстів з огляду на мету створення цих текстів та їх особливості.

Виклад основного матеріалу. В сучасному світі дослідження політичного мовлення, безсумнівно, можна вважати одним з найактуальніших серед лінгвістичних розвідок. Політика є основою існування будь-якої держави та міждержавних відносин, а політичний дискурс має найбільшу частоту проявів у суспільстві. З огляду на свої прагматичні установки та маніпулятивну природу політичний дискурс для реалізації своєї мети, якою є здійснення впливу на аудиторію, використовує різноманітні тактики та засоби, зокрема лінгвістичні. Проблеми, що стосуються лінгвістичних аспектів політики, виникають тоді, коли формулюється завчасне уявлення щодо ролі

мови в політиці, а також тоді, коли мова стає актуальною проблемою в контексті політичних сфер діяльності. Використання політичного дискурсу як інструменту політичної влади можна вважати його ключовою функцією. Видається доцільним виділити такі функції

- комунікативна (передача політичної інформації);
- стимулювальна (вплив на цільову аудиторію);
- емотивна (звернення до емоцій цільової аудиторії);
- метамовна (пояснення основних положень дискурсу цільовій аудиторії).

Іноземні дослідники виділяють ще одну функцію, а саме символічну, визначаючи, що думки та почуття виражаються політичними символами, або певні вирази з промов, набуваючи популярності серед аудиторії, стають символами (Saroshi-Mendez et al., 2014). Найбільше символізму, безумовно, в промовах, гаслах і назвах. Часто політики використовують символізм, щоб досягнути найбільшого впливу на аудиторію.

Політична система, як і мова, постійно переживає процес змін, тому що є живим механізмом, через що становище як мови, так і політичної системи є змінним. Процес перекладу політичного тексту характеризується складністю і надзвичайним рівнем відповідальності. В тексті політичного напрямку вкладається набагато більше прихованої інформації, ніж видається на перший погляд. Задля уникнення фатальних помилок перекладач має бути глибоко обізнаним не лише в політичних концептах та їх лінгвістичних проявах, але й у культурних та історичних особливостях певної країни, розуміти поточну ситуацію, позиції політичних лідерів та партій. В процесі роботи перекладач має віднайти значимі компоненти політичного тексту та намагатись максимально точно і зрозуміло передати їх цільовій аудиторії. І. Бик визначає переклад як міждискурсивну діяльність, у процесі якої дві культури постійно взаємодіють, а перекладач має постійно оперувати різними категоріями, як мовними, так і культурними, що представляють різні світоглядні уявлення (Бик, 2005: 87).

В текстах політичного напрямку дуже часто згадуються історичні події, відомі особистості, реалії різних сфер життя, звучить лексика, яка має значущі національні чи культурні маркери. Це явище прецедентності складає ще одну велику проблему для перекладача і змушує шукати шляхи адекватної передачі інформації. Лексичні одиниці політичного тексту можуть мати більшу семантичну цінність, і основна їхня функція полягає не в тому, щоб описувати щось, а в тому, щоби встановлювати взаємозв'язок. Цей факт спонукає відмін-

ність між цими словами і рештою лексики, тому під час перекладацького аналізу тексту і процесу вибору трансформацій необхідно брати до уваги весь контекст, і навіть весь дискурс.

Для успішного перекладу політичних текстів перекладач повинен, хоча б на базовому рівні, знати як функціонують політичні системи мови оригіналу і перекладу, бути знайомим із термінологією. Безумовно, в нагоді стане порівняльний аналіз не лише мовних систем, але й політичних. Використання методів порівняльного політичного аналізу важливе не лише для розуміння того, як працюють політичні системи, але й для правильного сприйняття тексту цільовою культурою.

Починаючи процес перекладу політичного тексту, маємо обов'язково брати до уваги той факт, що такі тексти є індикатором національних цінностей, лінгвокультурних особливостей, політичної ситуації загалом у країні мови оригіналу, отже, треба дуже ретельно здійснювати процес передачі інформації, знайти способи мовного вираження, що будуть політично коректними.

Характерною рисою мовної складової частини політичної системи є те, що вона є системою тісно пов'язаних між собою текстів із певною термінологією, тому під час створення тексту перекладу слід звертати увагу на його узгодженість із термінологічною базою решти політичних текстів. У контексті політичних перекладів важливо, щоби перекладач використовував наявну термінологію, оскільки вона фактично знаменує код політичної комунікації та інструмент для досягнення узгодженості текстів. Зустрівши нове поняття, ви можете знайти прийнятний еквівалент у мові перекладу лише з урахуванням політичних, культурних та лінгвістичних аспектів.

Так чи інакше всі дослідники мають справу з проблемою еквівалентності перекладу. К. Рейс, наприклад, вважає, що еквівалентність залежить від типу тексту (Reiss et al., 1995).

Ю. Найда вважає, що переклад тексту полягає у виборі найближчого природного еквівалента у цільовій мові, по-перше, з огляду на зміст, а по-друге, з огляду на стиль тексту. Найближчий природний еквівалент утворюється в результаті динамічної еквівалентності. Таким чином, завдяки динамічній еквівалентності під час перекладу враховується широкий спектр контекстних значень і смислів, якими наповнений текст оригіналу і які під час буквального перекладу можуть бути спотворені. Динамічній еквівалентності протиставляється формальна еквівалентність, тобто процес, спеціально спрямований на збереження певного лінгвістичного або риторичного ефекту.

Використання цих двох протилежних форм еквівалентності можна простежити під час аналізу політичних перекладів (Nide, et al., 1964). К. Клауді пропонує ще один термін, що визначає одну з форм еквівалентності, яка, на її думку, найкраще підходить для роботи з політичними текстами, а саме комунікативну еквівалентність. Це означає, що перекладений текст матиме таку саму цінність для цільової аудиторії, що й оригінальний текст має для своїх адресатів. Щодо документів, пов'язаних із політичними подіями, то еквівалентність перекладу оригіналу залежить від типу самого тексту, оскільки ці тексти відповідають критеріям, необхідним для їхнього використання в ролі вагомих інструментів політики у цільовій країні (Klaudy et al., 2003).

Термінологія політичної мови допомагає формулювати найзагальніші питання щодо відносин між індивідумом та суспільством. Окрім того, вона пов'язана з політичною теорією, оскільки політична термінологія використовується також для формулювання описових теорій політичних явищ (аналітичні статті, принципи правосуддя, законодавство тощо). Таким чином, для визначення особливостей політичної термінології видається доцільним зрозуміти, що саме становить основу політичних текстів. Політичний дискурс характеризується двозначністю, інформативністю, замовченням певних фактів, навмисним спотворенням істини, театральністю та фантомністю.

Неологізми, ідіости́ль, слова-реалії, історизми, алюзії, метафори – ось лише невелика частина того, що може суттєво ускладнити роботу перекладача політичного тексту. Загальними порадами для вибору перекладацьких стратегій у цих випадках можна вважати такі:

- для перекладу неологізмів, як правило, вибирають калькування, транскодування (транскрипцію і/або транслітерацію), описовий переклад, іноді можна використати калькування;
- слова-реалії загалом передаються за допомогою описового перекладу, можливі варіанти транскодування або калькування, проте такий вибір часто потребує перекладацького коментаря;
- для перекладу алюзій варто вибирати повний відповідник, або принаймні частковий; можна застосувати прийом генералізації, якщо він уможливить більше розуміння алюзії.

Наприклад, під час перекладу американських політичних текстів часто використовуються алюзії на найбільш відомі у США зразки, такі як промова А. Лінкольна в Геттісбурзі на відкритті національного цвинтаря, вступ Декларації Незалежності, уривки з Біля про права. Середньо-

статистичному читачу цільової мови навряд чи відомі деталі названих текстів, тому алюзія, перекладена дослівно, не буде зрозумілою. І. Бик вважає, що використання алюзій посилює вплив на аудиторію за допомогою пошуку смислів та їх взаємозв'язків (Бик, 2005: 45). Розпізнавання алюзій створює у аудиторії відчуття залучення до процесу, утаємниченості в смисли. Саме з цієї причини так важливо зрозуміти алюзію в тексті-оригіналі та точно відтворити ефект, який закладався в ньому. Для адекватного відтворення алюзій перекладач має бути високоосвіченою людиною, володіти базовими знаннями про культуру і країну мови оригіналу і, безумовно, бути поінформованим про поточну політичну ситуацію в країні та світі.

Наприклад, у своїй інавгураційній промові в березні 1933 р. Т. Рузвельт використовує алюзію на біблійний текст про Вихід Моїсея з Єгипту: “*And yet our distress comes from no failure of substance. We are stricken by no plague of locusts. Compared with the perils which our forefathers conquered, because they believed and were not afraid, we have still much to be thankful for*” (G.S. et al., 2007). “Plague of locusts” («нашестья сарани») – це восьма з десяти Єгипетських кар, що були послані на Єгипет після відмови фараона відпустити євреїв. З одного боку, цю алюзію можна передати прямим відповідником, адже існує багато перекладів Біблійних текстів українською. З іншого боку, в сучасному світі релігійні тексти, в тому числі Біблія, не мають такої широкої аудиторії, яку мали на момент промови у 1933 р. Сучасний читач може не розпізнати алюзію, не зрозуміти весь спектр змісту, закладеного в цій алюзії. В цьому разі не обійтись без генералізації, бо головне повідомлення цього вислову полягає в тому, що народ ще може триматись («на нас впали не всі кари Єгипетські»), або модуляції («на нас не звалилось нашестья сарани, як пише Біблія»).

На відміну від українського, європейський та американський політичний дискурс характеризується високою експресивністю та метафоричністю. Політичні промови часто стають поворотним моментом в історії, а вислови з них мають таку емоційну силу та експресію, що стають символічними не лише в мові оригіналу, але й в інших мовах світу. Одним із найяскравіших прикладів такої промови є Фултонська промова В. Черчіля “Sinews of Peace” (Churchill et al., 1946). Вперше ця промова була перекладена українською під назвою «Мускули світу» А. Даниленком та С. Вакуленком у газеті «Вечірній Харків» (8 червня 1990: 4–5). Інший переклад О. Сича і А. Мінаєва з’явився у Чернівецьких виданнях «Рута», «Документи та матеріали з істо-

рії міжнародних відносин періоду Холодної війни» (2008 р.) та «Світ у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.: основні тенденції політичного та соціально-економічного розвитку» (2010 р.).

Сама назва промови вже викликає складнощі, бо є перифразом англійського виразу *the sinews of war*, що означає грошові та інші матеріальні ресурси, необхідні для війни. Перекладачі вирішили використати прямий еквівалент *sinews* – м’язи в назві, що було доволі вдалим рішенням з огляду на його коротку форму, хоча модуляція «рушійні сили» була б також адекватним варіантом, оскільки В. Черчіль у своїй промові описує рушійні сили миру та окреслює системи захисту від двох головних загроз, а саме війни та тиранії.

Окрім цього, текст дав світу ще один крилатий вислів, що досі використовується в багатьох мовах, а саме *iron curtain* – залізна завіса. Саме уривок про «залізну завісу» миттєво привернув увагу міжнародної громадськості та здійснив неоціненний вплив на суспільну думку в Сполучених Штатах та Західній Європі. Цей виступ російські історики вважають початком Холодної війни. З такою фразеологією, з таким філігранним поєднанням кількох тем у приголомшливу кульмінацію цю промову можна розглядати як приклад витонченої класики (Rhodes-James et al., 1969).

Зацікавленість викликає образність та потужна символічність метафори “a shadow has fallen upon the scenes so lately lighted by the Allied victory” (Churchill et al., 1946). В. Черчіль коротко і точно виразив потрясіння, яке пережили країни-переможниці після того, як ейфорія від перемоги минула, і вони чітко побачили нові загрози світу, що йдуть від комунізму. Вплив цього короткого та лаконічного речення настільки потужний, що аудиторія може навіть відчувати тремтіння, викликане темною тінню (*shadow*). В перекладному варіанті було застосовано кілька видів перекладацьких трансформацій, зокрема граматичні, стилістичні, лексичні. «На картину світу, яку нещодавно осяювала перемога союзників, впала чорна тінь» (Черчіль, 1975). Емоційне навантаження вдало передано порядком слів в українській фразі, варіативним еквівалентом “осяювала” (“lighted”) та додаванням «чорна тінь». Використавши лексичну одиницю, що має вищий ступінь емоційного навантаження, та посиливши драматичний ефект додаванням прикметника «чорна», перекладач зміг передати та підкреслити трагізм ситуації, яку описував В. Черчіль.

Політичні тексти часто навіть більше, ніж художні, наповнені метафорами, кліше, експресивними словосполученнями, епітетами. Причи-

нами цього є високий ступінь впливу на читача та мета підвищити його до найвишого. Метафоризація як процес, у якому форма мовної одиниці переноситься з одного об'єкта на інший на основі схожості (Українська мова. Енциклопедія, 2000), є доволі важливим прийомом у текстах політичного спрямування, адже метою є досягнення бажаного впливу на аудиторію, виклик образних порівнянь для передачі певного посилу. Цей виразний спосіб привернути увагу, підкреслити певні аспекти чи думки робить текст менш політичним, отже, більш зрозумілим і близьким.

Передача метафор у політичних текстах часто є викликом для перекладача, тому що не завжди є прямий відповідник чи відповідна метафора в мові перекладу. Перекладацькі трансформації дають змогу зробити образ і зміст метафори зрозумілим для читачів мови перекладу.

Одна з оптимальних класифікацій подібних трансформацій була надана О. Харьковою, К. Амірхановою та Ф. Шигаповою. Вони пропонують такі трансформації для точного і адекватного перекладу метафор:

- повний (прямий) переклад метафори зі збереженням образу;
- переклад метафори з певними змінами на лексичному, морфологічному або синтаксичному рівні;
- переклад метафори з лексичними трансформаціями (вилучення або додавання лексичних одиниць, конкретизація, генералізація);
- заміна метафори мови оригіналу на відповідну метафору у мові перекладу (реметафоризація);
- описовий переклад без збереження метафоричного значення (деметафоризація) (Харькова, Амірханова, Шигапова, 2015: 184).

Для прикладів розглянемо кілька цитат українських та зарубіжних політиків, що містять метафори.

“The wealth of a country is not necessarily built on its own natural resources, it is achievable even in the absence of them. The most important resource is a person. The state only needs to create a basis for the flowering of people’s talent” (Б. Обама) (Obama et al., 2007). «Процвітання країни не обов’язково має бути за рахунок її власних природних ресурсів. Воно можливе навіть за умови їх відсутності. Найважливішим ресурсом є людина. Державі потрібно лише створити умови для розквіту таланту людей» (пер. Т. Доній). У цьому разі найкращим способом буде повний переклад метафори зі збереженням образу. Для збереження образу метафоричного порівняння з квітами (*flowering – розквіт*) варто застосувати трансформацію в першому реченні, а саме варіативний еквівалент “wealth” – «процвітання», замість

багатства або благополуччя. Таким чином, одразу вводиться образ метафори оригіналу: «процвітання – розквіт».

Наступною наведемо неймовірно промовисту метафору П. Порошенка: *«Україна дихає свободою. Це її кисень»* (Порошенко, 2020). Вона може становити певні труднощі для перекладача. Найкращим способом буде переклад метафори з певними лексичними і синтаксичними змінами зі збереженням самого образу: *“Freedom is the only air Ukraine can breath”* (пер. Т. Доній). В такому варіанті можна зберегти сам образ, емоційний наголос на свободі та передати зміст метафори: свобода – єдиний вибір України.

Надзвичайно важко працювати з метафорами, що містять іронію, з огляду на певні культурні відмінності. В цих випадках потрібно зберегти образ і передати іронічний підтекст таким чином, щоби сутність іронії була зрозуміла цільовій аудиторії.

“I might have preferred iron – but bronze will do. It won’t rust. And, this time I hope, the head will stay on” – *«Я б надала перевагу залізу, але й бронза підійде. І, сподіваюсь, цього разу, голова не полетить/матиму голову на плечах»* (пер. Т. Доній) (Thatcher et al., 2007) (М. Тетчер на відкритті її пам’ятника 21 лютого 2007 р.). Іронія дуже показова в цьому разі: англійці часто використовують іронію, щоб знизити напругу або зменшити пафос, особливо коли ситуація викликає напругу в суспільстві. В цій цитаті є алюзія на прізвище М. Тетчер “Iron Lady” і метафорично-іронічний вислів “the head will stay on”. Якщо алюзію легко зберегти і передати прямим еквівалентом, тому що в українській політичній мові існує калька «Залізна леді», то з другою задачею не так легко впоратись. Фраза “the head will stay on” має прихований підтекст та іронічне звучання. Прямий зміст натякає на конфлікт між прихильниками і противниками М. Тетчер, адже навіть у її рідному містечку далеко не всі підтримували ідею пам’ятника прем’єрці. Пам’ятник спочатку планували встановити на площі Парламенту у Вестмінстері, проте, побоюючись вандалізму з боку ультралівих, відмовились від цього наміру. Іронічний підтекст натякає на незгоду в політичних колах, і тут можливі кілька таких вдалих варіантів перекладу для повнішого відтворення іронії та негативного значення:

- антонімічний: *голова(у) не полетить(тять)* у значенні «бути звільненим»;
- реметафоризація: *матиму голову на плечах* у значенні «бути розумнішим/уважнішим»;
- реметафоризація: *не втрачу голову* у значенні «усвідомлювати те, що робиш».

Такі варіанти набагато вдаліше передадуть оригінальний задум, ніж прямий переклад метафори.

Таким чином, під час перекладу політичних метафор підбір правильного еквіваленту уможливує доволі точну передачу цього тропу. Проте ретельний підбір, консультації з тлумачними словниками, пошук походження метафори допомагають безпомилково визначити її значення, отже, зберегти і передати образ цільовій аудиторії.

Висновки. У ході перекладу політичного напрямку використовуються такі способи: повний (прямий) переклад, методи вилучення і додавання

лексичних одиниць, диференціація, генералізація, конкретизація, реметафоризація, деметафоризація та інші перекладацькі трансформації на лексичному, морфологічному або синтаксичному рівні.

На думку науковців, лише такі речі, як дисципліна, увага та техніка, дають змогу орієнтуватися в лабіринті слів і бездоганно розуміти висловлене. Це може бути правдою за умови, якщо ми розглядатимемо політичну мову як систему, відкриту до дедуктивного аналізу та конкретних визначень, а не як звичайне явище використання природної мови (Szabo, Varga et al., 2003).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бик І. Теорія і практика перекладу. Львів : ЛНУ, 2005. 122 с.
2. Порошенко П. Промови. URL: <https://prm.ua/ukrayina-dihaye-svobodoyu-tse-yiyi-kisen-poroshenko-privitav-usih-z-dnem-nezalezhnosti> (дата звернення: 25.11.2021).
3. Українська мова: Енциклопедія. Українська енциклопедія ім. М. Бажана, 2000. 752 с. URL: <http://litopys.org.ua/ukrmova/um.html> (дата звернення: 28.11.2021).
4. Харькова Е., Амирханова К., Шигапова Ф. Особенности перевода авторской метафоры (на примере романа У. С. Моэма «Театр»). *Филологические науки. Вопросы теории и практики*. 2015. № 12. Ч. 1. С. 183–187.
5. Черчилль В. Переклад промови «М'язи світу». URL: https://andrmin1975chernivtsi.eto-ya.com/files/2011/02/dokumenty_ta_materialy.pdf (дата звернення: 12.10.2021).
6. Churchill W. Sinews of Peace. URL: <https://winstonchurchill.org/resources/speeches/1946-1963-elder-statesman/the-https://prm.ua/ukrayina-dihaye-svobodoyu-tse-yiyi-kisen-poroshenko-privitav-usih-z-dnem-nezalezhnostisinews-of-peace> (дата звернення: 12.10.2021).
7. Great speeches. URL: <https://www.theguardian.com/theguardian/2007/apr/25/greatspeeches> (дата звернення: 05.12.2021).
8. Klaudy K. Languages in Translation: Lectures on the Theory, Teaching and Practice of Translation. Budapest : Scholastica, 2003.
9. Nida E. Toward a Science of Translation – with Special Reference to Principles and Procedures Involved in Bible Translating. Leiden : Brill, 1964.
10. Obama B. Speeches URL: <http://obamaspeeches.com> (дата звернення: 17.10.2021).
11. Reiss K. Text Type Translation and Translation Assessment. *ED Reading in Translation Theory / A. Chesterman*. Helsinki : FinnLectura, 1995. P. 58–96.
12. Rhodes-James R., Taylor A. J. P., Plumb J. H. Churchill: Four Faces and the Man. London : The Penguin Press, 1969.
13. Saroshi-Mendez R. Acta University Sapientiae. *Philologia*. 2014. № 6. P. 159–180.
14. Szabo M., Varga C. Law and Language. Budapest : PPK, 2003. P. 153–216.
15. Thacher M. URL: <https://www.smithsonianmag.com/smart-news/planned-statue-margaret-thatcher-stirs-controversy-180976398> (дата звернення: 02.11.2021).

REFERENCES

1. Byk I. Teoriia i praktyka perekladu [Theory and practice of translation]. Lviv : LNU, 2005. 122 s. [in Ukrainian]
2. Poroshenko P. Promovy [Speeches]. URL: <https://prm.ua/ukrayina-dihaye-svobodoyu-tse-yiyi-kisen-poroshenko-privitav-usih-z-dnem-nezalezhnosti> (data zvernennia: 25.11.2021). [in Ukrainian]
3. Ukrainska mova: Entsyklopediia. Ukrainska entsyklopediia im. M. Bazhana [The Ukrainian language: Encyclopedia. M. Bazhan Ukrainian encyclopedia]. 2000. 752 s. URL: <http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm> (data zvernennia: 28.11.2021). [in Ukrainian]
4. Harkova E., Amirhanova K. & Shigapova F. Osobennosti perevoda avtorskoj metaforyi (na primere romana U. S. Moema “Teatr”) [The peculiarities of the author’s metaphors translation (on the example of the “Theatre” novel by S. Moem)]. *Filologicheskie nauki. Voprosy teorii i praktiki* [Linguistics studies. Problems of practice and theory]. № 12. Ch. 1. 2015. 183–187 s. [in Russian]
5. Cherchil V. Pereklad promovy “Miazzy svitu” [translation of the “Sinews of Peace” speech]. URL: https://andrmin1975chernivtsi.eto-ya.com/files/2011/02/dokumenty_ta_materialy.pdf [documents and materials] (data zvernennia: 12.10.2021). [in Ukrainian]
6. Churchill W. Sinews of Peace URL: <https://winstonchurchill.org/resources/speeches/1946-1963-elder-statesman/the-https://prm.ua/ukrayina-dihaye-svobodoyu-tse-yiyi-kisen-poroshenko-privitav-usih-z-dnem-nezalezhnostisinews-of-peace> (data zvernennia: 12.10.2021).
7. Great speeches. URL: <https://www.theguardian.com/theguardian/2007/apr/25/greatspeeches> (data zvernennia: 05.12.2021).

8. Klaudy K. Languages in Translation: Lectures on the Theory, Teaching and Practice of Translation. Budapest : Scholastica, 2003.
9. Nida E. Toward a Science of Translation – with Special Reference to Principles and Procedures Involved in Bible Translating. Leiden : Brill, 1964.
10. Obama B. Speeches. URL: <http://obamaspeeches.com> (data zvernennia: 17.10.2021).
11. Reiss K. Text Type Translation and Translation Assessment. Chesterman A. ED Reading in Translation Theory, 58–96, Helsinki: FinnLectura, 1995.
12. Rhodes-James R., Taylor A. J. P., Plumb J. H. Churchill: Four Faces and the Man. London : The Penguin Press, 1969.
13. Saroshi-Mendez R. Acta University Sapientae. Philologia, № 6, 2014, p. 159–180.
14. Szabo M., Varga C. Law and Language. Budapest : PPKE, 2003, p. 153–216.
15. Thacher M. URL: <https://www.smithsonianmag.com/smart-news/planned-statue-margaret-thatcher-stirs-controversy-180976398> (data zvernennia: 02.11.2021).